

Idem Compostellano Archiepiscopo. (an. 1212.)
Proposuit a, quod venientibus ad Ecclesiam sancti b Jacobi ex diversis regionibus peregrinis, & volentibus aliis ab aliis per contentiones, & rixas altaris de nocte custodiam vindicare, homicidia contingunt fieri e interdum, & aliquando vulnera inferuntur: (& inf. 1) Fraternitati tuæ taliter respon. d quod manente Ecclesia, & altari, ipsa reconciliari poterit per aquam cum vino, & cinere benedictam.
 (1 Propter quæ nos humiliter postulasti, ut alio modo, quam per consecrationis beneficium dignemur ipsi Ecclesiam providere. Manente igitur Ecclesia, & altari.)

CAP. V.

Plura altaria simul in eadem Ecclesia consecrari possunt, & idem in pluribus Episcopis.

Idem.

Cum e sis: [& infra.] Noveris igitur, quod plura in Ecclesia una altaria, & plures Episcopos simul poteris consecrare.

CAP. VI.

Corruente tecto parietibus illæsis, & mensa altaris non enormiter fracta, nec altare, nec Ecclesia consecratur.

Idem.

Ligneis fædificiis Ecclesiæ vestra casu consumptis, parietibus tamen illæsis, ac mensa principalis altaris in sua extremitate modicam partem fracturam: (& inf. 1) Inquisit. t. t. dux. respond. quod cum parietes in sua integritate permanerint, & tabula altaris mota, vel enormiter læsa non fuerit, ob causam prædictam nec Ecclesia, nec altare debet denuo consecrari.
 [1 Quæsvisti per sed. Apost. edoceri, si propter hoc ipsius altaris, vel etiam totius Ecclesiæ debet consecratio innovari.]

CAP. VII.

Polluitur Ecclesia, vel cæmeterium, si excommunicatus in eis sepeliatur.

Idem Senon. Episcopo. [an. 1212.]

Consuluit g: [& infra.] Cæmeteria, in quibus excommunicatorum corpora sepeliri contingit h, reconcilianda erunt aspersione i aquæ solenniter benedictæ, sicut in dedicationibus Ecclesiarum fieri consuevit.

CAP. VIII.

Qui fecit Ecclesiam consecrari, tenetur eam dotare. h. d. & tene mente hunc casum.

Honorius III. Regine Hungaria. (an. 1222.)

Cum sicut ex relatione Capituli Oradien. nobis innotuit k, eorum feceris Ecclesiam consecrari: [& infra. 1] Cum non sit Ecclesia, nisi de dote provisorum ei fuerit, consecranda, eo liberalius ad dotandum prædictam Ecclesiam aperte manus munificentia tuæ debes, quo ad hoc fortius tanquam ex debito jam teneris.

(1 Profecto speramus, quod zelus ille, qui te ad ejusdem Ecclesiæ consecrationem induxit, te quoque, ut eidem dorem conferas, debeat animare, & quidem.)

CAP. IX.

Ecclesia polluta per Sacerdotem simplicem reconciliari non potest, etiamsi aqua fuerit per Episcopum benedicta.

Gregorius IX. Astoricens. Episc. [an. 1235]

Aqua l per Episcopum benedicta Ecclesiam reconciliari posse per alium Episcopum non negamus, per Sacerdotes simplices hoc fieri de cætero prohibentes: non obstante consuetudine provinciarum Bracharen. (quæ dicenda est potius corruptela) quia licet Episcopos committere

a Cap. 3. de dedic. Eccl. in 3. comp. b beati. c dictio, fieri, deest antiq. d al. breviter respondemus. e Cap. un. de usu, & auct. palli. in 4. comp. f Cap. un. eod. tit. in 4. compil. g C. 1. tit. de celebr. div. offic. in 4. comp. h contigerit. i al. aspersione solenniter aquæ &c. k al. innovaverit, quod eorum &c. l vid. Covarr. l. 3. var. resol. c. 20. m al. Ecclesiæ, & hoc agnoscit Hostienf.

valeat, quæ jurisdictionis existunt: quæ ordinis tamen Episcopalis sunt, non potest inferioris gradus Clericus demandare. Quod autem mandantibus Episcopis super reconciliatione factum est, hæcenus per eisdem misericorditer a toleramus.

CAP. X.

Ecclesia etiam non consecrata, si polluitur, reconcilianda

Idem eidem. (an. 1235.)

Si Ecclesia non consecrata cujuscunque semine fuerit, aut sanguinis effusione polluta, aqua protinus exorcizata lavetur, ne divinæ laudis organa suspendantur. Est tamen, quam citius fieri poterit, consecranda.

TITULUS XLI.

DE CELEBRATIONE b MISSARUM,

ET SACRAMENTO EUCHARISTIÆ,

ET DIVINIS OFFICIIS.

CAP. I.

Presbyter tenetur debitis horis dicere horas canonicas, permittitur tamen sibi ex causa dicere eas usque ad vespertas inclusivæ. h. d. secundum unum intellectum.

Ex Concilio Agathensi. (in Gallia.)

Presbyter mane c matutinali officio expleto pensum servitutis suæ videlicet Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperamque persolvat: ita tamen, ut horis competentibus juxta possibilitatem, aut a se, aut a scholaribus publice compleantur.

Deinde peractis horis, & infirmis visitatis, si voluerit, exeat ad opus rurale jejunos, ut iterum necessitatibus peregrinorum, & hospitem, sive diversorum commeanium infirmorum, atque defunctorum succurrere possit, usque ad statutam horam, pro temporis qualitate, Propheta dicente d: Septies in die laudem dixi tibi: qui septenarius numerus a nobis impletur, si Matutini e, Primæ, Tertie, Sextæ, Nonæ, Vesperæ, & Completorii tempore, nostræ servitutis officia persolvamus: nam de nocturnis vigiliis idem ipse Propheta ait f: Media nocte surgebam, &c. Ergo his temporibus laudes Creatori nostro super judicia suæ justitiæ referamus.

CAP. II.

Propter Missam specialem Missa de feria dimittenda non est.

Ex Concilio Triburien. g (in German.)

Quidam Laicorum habent in consuetudine, ut per singulos dies audiant Evangelium: In principio erat verbum: & Missas peculiare, hoc est b, de sancta Trinitate, & de sancto Michael. Ideo sancitum est in eodem Concilio, ut ulterius hoc non fiat, nisi suo tempore, & nisi aliquis velit propter reverentiam sanctæ Trinitatis, non pro alia devotione audire. Sed si voluerint, ut sibi Missa cantetur, de eadem die Missas audiant, pro salute vivorum, & etiam defunctorum. i

CAP. III.

Sufficit Sacerdoti semel in die celebrare: & excipit duas causas, scilicet necessitatem, & festum Nativitatis.

Innocentius III. Vigoren. x Episcopo. (an. 1212.)

Consuluit i: [& infra.] Respondemus, quod excepto die Nativitatis Dominicæ, nisi causa necessitatis suadeat, sufficit Sacerdoti semel in die unam missam solummodo celebrare.

CAP.

a Ita Hostien. al. mediocriter. b vid. Conc. Trid. sess. 22. in decr. de observandis, & evitandis &c. c C. 2. tit. de suffrag. in 3. comp. d Psal. 118. e matutinali. al. matutino. f Psal. 68 g Triburien. al. Triburum. sed in Conciliis editis habetur: in Concilio Salegustadiensi, c. 10. & C. 2. tit. de suffrag. in 2. comp. h aut de sancta &c. i mortuorum. k Vigornienf.

CAP. IV.

In Missa commemorationis, licet dicatur propria præfatio, non tamen dicitur hymnus Angelicus, nec Symbolum.

Idem Archiepiscopo Bracaven. (an. 1212.)

Consilium a nostrum: [& inf.] Requisti utrum in diebus profestis, in quibus ad honorem S. Spiritus, B. Virginis, & sanctæ Crucis, Missam celebrari contingit, hymnus Angelicus, Symbolum, ac præfatio propria debeat decantari: [& inf. 1] Inquisitioni tuæ taliter respondemus, quod apud nos in diebus profestis, cum Missarum solennia in honorem B. Virginis celebrantur, neque hymnus Angelicus, neque Symbolum decantatur, licet in Missa propria præfatio decantetur: ut inter commemorationem, & solennitatem differentia ostendatur: unde, Te Deum laudamus, regularius dimittitur, quam dicatur in laudibus matutinis.

[1 Præsertim cum in partibus tuis in honorem B. Virginis in sabbatorum diebus Missa solenniter celebretur.]

CAP. V.

Breve est.

Idem Clericis sancti P. Magalon. (an. 1212.)

Ex parte b vestra: [& inf.] Postulationi vestræ taliter respondemus, quod semper Sacerdos vino perfundere debet, postquam totum acceperit Eucharistiæ sacramentum, nisi cum eodem die aliam Missam debuerit celebrare: ne si forte vinum perfusionis acciperet, celebrationem aliam impediret.

CAP. VI.

Si quæ verba sunt in canone Missæ, quæ ab Evangelistis dicta non fuerunt, credere debemus, quod a Christo Apostoli, & ab Apostolis eorum successores acceperunt. Et hoc dicit usque ad s. quæsvisti.

Idem I. quondam Archiepisc. Lugdun. (an. 1212.)

Cum Marthæ: [& infra. 1] Quæsvisti quis formæ verborum, quam ipse Christus expressit, cum in corpus, & sanguinem suum panem transsubstantiavit, & vinum, illud in canone Missæ, quo Ecclesia utitur generalis, adjecerit: quod nullus Evangelistarum legitur expressisse. Cum enim in Evangelio d sic legatur: Accipiens calicem, gratias agens benedixit, & dedit discipulis suis, dicens: Bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus Novi Testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum: in canone Missæ sermo iste, videlicet mysterium fidei verbis ipsis interpositus invenitur. Unde cum non Evangelista Christum hoc dixisse testetur e, miraris, quod aliquis asseverare tentaverit eum aliquid plus dixisse, quam aliquis Evangelistarum asseveret. Verum si formam ipsius canonis inspicias diligenter, præter hoc, de quo tua fraternitas requisivit, alia duo, videlicet, elevatis oculis in cælum: & æterni testamenti: poteris in ipso canone reperire, quæ in textu Evangelico non leguntur. Sane multa tam de verbis, quam de factis Dominicis invenimus ab Evangelistis omissa, quæ Apostoli vel supplevisse verbo, vel facto expressisse leguntur. Paulus enim in Actibus f Apostolorum sic ait: Meminisse nos oportet verbi Domini Jesu, qui dixit: Bestius est dare, quam accipere. Hæc nullus quatuor Evangelistarum descripsit. Nullus etiam horum expressit, quod Paulus g de Christo ad Corinthios scribens ait: Visus est plus quam quingentis fratribus simul, dein de visus est Jacobo: novissime autem, tanquam abortivo visus est & mihi. Ipsi etiam Evangelistæ mutuo inter se supplevisse leguntur, quæ ab eorum aliquo, vel aliquibus sunt omissa. Unda cum tres h Evangelistæ posuerunt, Hoc est corpus meum: solus Lucas adjecit, quod pro vobis tradetur. Et cum Matthæus, & Marcus dicant, Pro multis: Lucas dicit, pro vobis. Matthæus autem, in remissionem peccatorum, adjunxit. Cæte-

a Cap. 1. eod. tit. in 2. compil. B. Thom. 1. 4. sent. dist. 13. g. 1. art. 2. quæstioncula 4. b Cap. 4. eod. tit. in 3. compil. c C. 5. eod. tit. in 3. compil. d Matth. 26. e testatur. f Act. 20. g 1. Cor. 15. h Luc. 22. Matth. 26. Marc. 14. Tom. II.

rum ea, quæ adduntur in canone Missæ, possunt ex aliis locis Evangelii comprobari. Joannes a enim suscitationem Lazari describens, Jesum sursum oculos levasse asserit, & dixisse, Pater, gratias ago tibi, quoniam audisti me: (& inf.) Si tunc igitur in cælum oculos levavit ad Patrem, cum ad corpus exanime animam Lazari revocavit b: probabilius esse videtur, quod tunc oculos levaverit ad Patrem in cælum, cum panem, & vinum in corpus, & sanguinem proprium commutavit: Cæterum, sicut superius est expressum, cum in textu Evangelico novi Testamenti ponatur, hic interponitur, & æterni: nam Vetus Testamentum, quod hircorum, & vitulorum c fuit sanguine dedicatum, temporalia promittebat: Novum autem, quod est Christi sanguine consecratum, promittit æterna, & ideo testamentum illud fuit vetus, & transitorium: hoc autem novum est, & æternum: vel, ut utamur alia ratione, unde novum, id est, ultimum esse describitur, inde æternum, id est, perpetuum comprobatur d: novissimum etenim hominis testamentum e immobile perseverat, quia testatoris obitu confirmatur: juxta quod Apostolus f testamentum in morte asserit confirmatum: alioquin non valet, dum vixerit, qui testatur. Præterea non solum Scriptura, sed etiam promissio dicitur testamentum, juxta quod Apostolus g ipse scribit: Ideo novi Testamenti mediator est, ut re promissionem accipiant, qui vocari sunt, hæreditatis æternæ. Sic ergo intelligi debet, quod in ipso canone reperitur: Hic est enim sanguis meus novi, & æterni Testamenti, id est, novæ, ac æternæ promissionis, scilicet confirmator, sicut Dominus repromittit: Qui manducat (inquiens) carnem meam, & sanguinem meum bibit, habet vitam æternam. Ex eo autem verbo, de quo movit tua Frat. quæstionem, videlicet mysterium fidei, munimentum erroris quidam trahere putaverunt, dicentes in sacramento altaris non esse corpus Christi, & sanguinis veritatem, sed imaginem h tantum, & speciem, & figuram: pro eo, quod Scriptura interdum commemorat, id quod in altari suscipitur, esse sacramentum, & mysterium, & exemplum. Sed tales ex eo laqueum erroris incurrunt, quod nec auctoritates Scripturæ convenienter intelligunt, nec sacramenta Dei suscipiunt reverenter: si enim quia figura est sacramentum altaris, veritas esse negatur: ergo nec mors, nec resurrectio Christi (cum figura sit) veritas esse credenda, siquidem mortem, & resurrectionem Christi similitudinem, & imaginem esse Apostolus i manifestat: Christus (inquiens) mortuus est pro delictis nostris, & resurrexit propter justificationem nostram. Apostolorum etiam princeps Petrus sic in epistola sua scribit k: Christus passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum, ut sequamini vestigia ejus. Sic ergo tam mors Christi, quam ejus resurrectio est exemplum, ut & nos peccato mortui, justitiæ jam vivamus. Quare si non fuit veritas, quia fuit exemplum, ergo nec vere mortuus fuit Christus, nec vere a mortuis resurrexit: sed absit a fidelium cordibus error iste, cum Propheta de l ipso testetur, quod vere languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit. Dicitur tamen mysterium fidei, quoniam aliud ibi creditur, quam cernatur, & aliud cernitur, quam credatur: cernitur species panis, & vini, & creditur veritas carnis, & sanguinis Christi, ac virtus unitatis, & charitatis: (& infra. 2)

Distinguendum est tamen subtiliter inter tria, quæ sunt in hoc sacramento discreta, videlicet formam visibilem, veritatem corporis, & virtutem spiritualem.

K k

Forma

a Joan. 11. b revocabat. c Esa. 1. d approbatur. e Hic post vocem, testamentum, in quibusdam est dictio, morte, quæ deest in omnib. antiquis: nec esse debet, ut indicant sequentia. f Heb. 9. g Heb. 12. h Hunc errorem novissime condemnavit Concil. Trident. Sess. 13. de sanctiss. Euchar. sac. c. 4. & c. 1. vid. Thom. 3. 2. qu. 5. art. 2. i Rom. 6. k 1. Petr. 2. l Esa. 54.

Forma est panis, & vini, veritas carnis, & sanguinis, virtus unitatis, & charitatis. Primum est sacramentum, & non res. Secundum est sacramentum, & res. Tertium est res, & non sacramentum. Sed primum est sacramentum geminæ rei. Secundum est sacramentum unius, & alterius res existit. Tertium est res gemini sacramenti. Credimus igitur, quod formam verborum, sicut in canone reperitur, & a Christo Apostoli, & ab ipsis eorum acceperint successores.

[1 Circa plurima satagens officio in cura regiminis pastoralis pro majori parte renuncians in domo Domini, quasi abjectus elegeris habitare cum illis, qui partem optimam elegerunt, sedentes ad pedes Domini cum Maria, ut in lege eius jugiter meditentur, lippitudini Lia Rachelis pulchritudinem præferentes, eam in te vigere credimus intelligentiam Scripturarum, ut non solum parvulis frangere possis panem, sed proventis etiam cibum solidum ministrare, ac nodos solvere difficultium questionum. Verum quoniam in primatu Apostolorum principis Apost. sed. magisterium recognoscens, ad eam credis majores causas Ecclesie referendas: consultationibus tuis, quas non ob commodum utilitatis terrenæ, cum civilem non contineant questionem, sed animarum profectum, ut videlicet in lucem prodeant obscura Scripturae, novimus te novisse libenter, quod nobis inspirat Dominus.]

[2 Quod autem mysterium fidei dicitur in hoc loco, alibi secundum Joannem spiritus, & vita narratur: nam spiritus est in mysterium, juxta illud: Litera occidit, spiritus autem vivificat, fides, quæ est vita: secundum quod legitur: Justus ex fide vivit, propter quod dicit Dominus ipse: Verba, quæ locutus sum vobis, spiritus, & vita sunt.]

In sacramento aliaris aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem. h. d. usque ad §. tertio loco. Abbas Siculus.

§. 1. Quævisisti etiam, utrum aqua a cum vino in sanguinem convertatur? Super hoc autem opiniones apud Scholasticos variantur. Aliquibus enim videtur, quod cum de latere Christi duo præcipua fluxerint sacramenta, redemptionis in sanguine, ac regenerationis in aqua, in illa duo, vinum, & aqua, quæ commisceantur in calice, divina virtute mutantur: ut in hoc sacramento plene sit veritas, & figura. Alii vero tenent, quod aqua cum vino transubstantiatur in sanguinem, cum in vinum transeat mixta vino: licet Phisici contrarium assererent, qui aquam a vino per artificium posse asserunt separari. Præterea potest dici, quod aqua non transit in sanguinem, sed remanet prioris vini accidentibus circumfusa, ita quod vini saporem assumit: quod inde convincitur, quia si post calicis consecrationem aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, nec sanguini commiscetur: sed accidentibus prioris vini commixtum, corpori, quod sub eis latet, undique circumfunditur, non madidans circumfusum: ipsa tamen accidentia vinum appositum videntur afficere, quia si aqua fuerit apposita, vini saporem assumit. Contingit igitur accidentia mutare subjectum, sicut & subjectum contingit accidentia permutare: cedit quippe natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur. Sed nec inconveniens creditur aut absurdum, si aqua in corpore Christi esse credatur, cum legatur b de ipsis c latere processisse: (& infra. 1) Verum inter opiniones prædictas illa probabilior judicatur, quæ asserit aquam cum vino in sanguinem transmutari: ut expressus eluceat proprietas sacramenti. Nam cum aquæ multæ sint populi multi, juxta quod alibi legitur d: Beati qui seminatis super omnes aquas: ideo vino aqua unitur, ut Christo populus adunetur: per hoc enim quod suscipit ipse de nostro, & accepimus ipsi de suo, tam insolubili nexu conjungimur, ut qui est unum cum patre per ineffabilem unitatem, fiat unum nobiscum per admirabilem

a Hunc arr. explicat B. Thom. 3. p. q. 74. art. 8 & Sor. 4. sent. dist. 9. q. 1. art. 6. b Joan. 21. c Corpore, legitur ut plurimum in antiquis. d Esa. 32.

unionem, ac per hoc, ipso communiter mediante, cum patre unum efficitur: Pater a, inquit, sancte, serva eos, quos dedisti mihi, ut sint unum, sicut & nos: non pro his rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me, ut & ipsi in nobis unum sint, & mundus credat, quia tu me misisti.]

[1 Illud autem est nefarium opinari, quod quidam dicere præsumperunt, aquam videlicet in phlegma converti. Nam & de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exisse, non attendentes, quod de latere Christi duo fluxerunt sacramenta, & quod non baptizantur in phlegmate, sed in aqua, juxta quod Dominus protestatur: Nisi quis renatus fuerit in aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Dei.]

Oratio, quæ dicitur in secreta in festo sancti Leonis, immutata est, quia ubi dicebatur: Annue nobis Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio: hoc dicitur, ut intercessione B. Leonis hæc nobis profit oblatio: & hæc mutatio contingit, quia Sancti nostris orationibus non indigent, sed non suis. h. d. usque ad finem Abbas.

§. 2. Tertio loco b fraternitas tua requisivit, quare fuerit mutatum, quod in secreta B. Leonis secundum antiquiores codices continetur, sic videlicet: Annue nobis, Domine, ut animæ famuli tui Leonis hæc profit oblatio: cum in modernis sacramentariis habeatur, Annue nobis quæsumus, Domine, ut intercessione B. Leonis hæc nobis profit oblatio. Super quo respondemus, quod cum sacra Scriptura dicat auctoritas, quod injuriam facit martyri, qui orat pro martyre: idem est ratione consimili de c aliis Sanctis sentiendum, quia orationibus nostris non indigent, pro eo, quod cum sint perfecte beati, omnia eis ad vota succedunt: sed nos d potius orationibus eorum indigemus, quos (cum miseri simus) undique mala nostra perturbant: unde quod in plerisque e orationibus continetur: Prostr, vel prociat huic sancto, vel illi f talis oblatio ad gloriam & honorem: ita debet intelligi, ut ad hoc profit, quod g magis ac magis a fidelibus glorificetur in terris: licet plerique reputent non indignum, Sanctorum gloriam usque ad judicium augmentari, & ideo Ecclesiam interitum sane posse augmentum glorificationis eorum optare. Verum b utrum in hoc articulo locum habeat illa distinctio, qua docetur, quod defunctorum alii sunt valde boni, alii sunt valde mali, alii mediocriter boni, alii mediocriter mali: unde suffragia, quæ sunt a fidelibus in Ecclesia pro valde bonis, actiones sunt gratiarum, pro valde malis, consolationes vivorum, expiationes vero pro mediocriter bonis, & propitiationes pro mediocriter malis, tua discretio investiget.

C A P. VII.

Gravus peccat, qui simulat conficere, & non conficit, quam ille, qui conficit in mortali.

Idem Rectoribus Romano fraternis. (an. 1212. Rome.)

D E i homine: [& infra.] Quævisisti x, quid de incauto Presbytero videatur, qui cum se sciat in mortali crimine constitutum, Missarum solennia, quæ non potest propter necessitatem quamlibet intermittere, propter sui facinoris conscientiam dubitat celebrare, peractisque cæteris circumstantiis Missam celebrare se fingit, & suppressis verbis, quibus conficitur corpus Christi, panem l, & vinum tantummodo pure sumit, ita credens per id, quod præterdit, populo satisfacere, ut per hoc, quod intendit, Deum non debeat provocare. Cum ergo

a Joan. 17. b Summa est, sanctos in celo cum Deo regnantes, non egere precibus nostris, sed nos eorum intercessionibus. vide Conc. Trid. sess. 25. tit. de invocac. & reliq. sanct. &c. c al. ita: & de sanctis aliis sentiendum. d vide Sorum l. 4. sent. dist. 45. q. 3. art. 1. e pluribus. f illis. g al. ita: quod magis ac melius. h vide Dominic. Sorum l. 4. sent. dist. 45. q. 3. art. 2. i Cap. 6. eod. tit. in 3. compil. & in antiq. legitur: Quævisisti. l In Cod. Barb. panem, & vinum purum tantummodo sumit.

ergo falsa sint abjicienda remedia, quæ veris sunt periculis graviora: licet is, qui pro sui criminis conscientia reputat se indignum, peccet graviter, si se ingerat irreverenter ad illud, gravius tamen videtur offendere, qui sic fraudulenter illud præsumperit simulare: cum ille in solius misericordis Dei manum incidat; iste vero non solum Deo (cui non veretur illudere) sed populo, quem decipit, se adstringat.

C A P. VIII.

Hic improbat opinionem, quæ habet, quod in sacramento altaris aqua convertatur in phlegma, & probat Christum fuisse verum Deum, & verum hominem, & quod de ipsis latere exiit vera aqua.

Idem Ferrariensis Episcopo. (an. 1212.)

I N quadam nostra decretali epistola asseris te a legisse, illud fuisse nefarium opinari, quod quidam dicere præsumperunt, in sacramento videlicet Eucharistiæ aquam in phlegma converti: nam de latere Christi non aquam, sed humorem aquaticum mentiuntur exiisse: (& infra. 1) Nos igitur ad tuæ supplicationis instantiam respondemus, quod quidam dixerunt, sed erraverunt, Christum non fuisse verum Deum, sed adoptivum, ut miseri b Arriani. Alii Christum non fuisse verum hominem, sed phantasticum, ut impii Manichæi c. Sed adversus hujusmodi hæreses Joannes d Apostolus in epistola sua loquitur dicens: Tres sunt, qui testimonium dant in celo, Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus, & hi tres unum sunt: per hoc intendens ostendere, quod Christus sit verus Deus. Et tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis: per hoc intendens ostendere, quod Christus sit verus homo. Nam ad esse hominis duo principaliter exiguntur, videlicet corpus, & anima, ex quorum conjunctione verus homo subsistit. Per hoc autem, quod in articulo mortis Christus inclinato e capite tradidit spiritum, de quo voce magna clamaverat f: Pater, in manus tuas commendo spiritum meum, manifeste probatur, quod ipse spiritum habebat, non solum flatum vitalem, sed animam rationabilem, de qua prædixerat g: Tristis est anima mea usque ad mortem: & h Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam. Per hoc autem, quod unus militum lancea latus ejus aperuit i, & continuo sanguis exiit, & aqua: probatur aperte, quod Christus verum corpus habebat. Nam de phantastico corpore nec sanguis, nec aqua potuisset exire: unde ille x, qui vidit, testimonium perhibuit, & testimonium ejus est verum: quia tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis. Quod videlicet Christus sit verus homo ex anima rationali, & humana carne subsistens, probatur ex eo, quod spiritum vitalem emisit: & de vero corpore probatur, quoniam ex eo sanguis exiit, & aqua: rationalis quippe anima non posset vivificare, nisi corpus humanum, ex quibus verus homo consistit. Cæterum sicut fuit verus spiritus, & verus sanguis, ita proculdubio vera aqua: cum Christus sit veritas, & a veritate omnis fallacia sit penitus aliena: nam si non fuisset aqua, sed phlegma, quod de latere Salvatoris exiit, ille, qui vidit, & testimonium dixerit: nec in hoc verum regenerationis sacramentum fuisset ostensum, cum per sacramentum Baptismi non regeneremur in phlegmate, sed in aqua. Neque per hoc posset vero argumento probari, quod in sacramento Eucharistiæ admiscenda sit aqua vino, si de latere Christi non aqua, sed phlegma cum sanguine profluxisset. Sed nec vera fuisset figura, quæ super hac te præcessit in Veteri Testamento, quando Moyses

a Cap. 7. eod. tit. in 3. compil. vide Sor. l. 4. sent. dist. 1. q. 3. art. 5. & dist. 9. q. 1. art. 6. b Hos damnavit Conc. Nicæn. vide Nicephorum 8. c. 5. 6. 7. & 8. c Vide Epiphanium lib. 3. contra hæreses, hæres. 66. d Joan. 5. e Jo. 19. f Luc. 22. g Matth. 26. h Joan. 19. i Joan. 19. x Joan. 5.

virga percussit silicem, & ex ea non phlegma, sed aqua b manavit. Restat igitur, ut qualiscunque fuerit illa aqua, sive naturalis, sive miraculosa, sive de novo divina virtute creata, sive de componentibus ex parte aliqua resoluta, proculdubio vera fuit: cum naturaliter possit & compositum in componentia, & elementatum in elementa resolvi: quemadmodum verus extitit sudor ipsius, sicut gutta sanguinis decurrentis in terram e. Cum autem ad compositionem humani corporis quatuor elementa concurrant, videlicet terra, aqua, aer, & ignis: & ad vegetationem ejusdem corporis quatuor humores illis consimiles conveniant, videlicet sanguis, cholera, phlegma, & melancholia: ut veritatem humani corporis expressius demonstraret, unum ex illis, & unum ex istis Joannes expressit, quæ magis mysterio d congruebant, ex elementis aquam, & ex humoribus sanguinem: in quibus duobus duo maxime e sacramenta, redemptionis videlicet, & regenerationis elucant.

[1 Licet autem hoc magnos, & authenticos viros sensisse recenseas, quorum opinionem didisti, & scriptis hætenus es secutus, ex quo tamen nos in contrarium sentimus, nostra compelleris sententia consentire. Sed verbum Jo. Apostoli te mukum movere fatentis dicens: Tres sunt, qui testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, & hi tres unum sunt, quatuor hoc ultimum in plerisque codicibus minime habetur, ab omnibus, quod dicit sic exponi, illos videlicet esse unum, de una, & eadem re, scilicet de humanitate Christi testari. Porro si non vera fuit aqua, quæ fluxit de latere Christi, & non humani corporis humor: qualiter per illam perhibetur, quod Christus sit homo, non vides. Glossa namque super illum locum sic habet: Spiritus, id est, humana anima, quam emisit in passione, aqua, & sanguis, quæ fluxerunt de latere Christi, quod fieri non posset, si non haberet veram carnis naturam. Sic ergo tam ex textu, quam ex glossa proponis per illam aquam probari, quod Christus sit verus homo, & ideo si dicatur, quod illa non exiit vera aqua, sed aquaticus humor: tam expositis, quam Apostoli verba intelligibilia tibi esse videntur, sed dato quod fuerit vera aqua, sicut nos credimus, & scemur, nec ista, nec illa sufficenter intelligis. Unde nos humiliter supplicasti, quatenus ad generalium utilitatem legentium, & nebulam de tuo corde tollendam, sufficenter, & evidenter hoc exponere dignaremur.]

C A P. XIX.

Præcipit Prælati, & Clericis in virtute obedientiæ, ut nocturnum officium, & diurnum studiose celebrent, & devote.

Idem in Concilio generali f. (an. 1216. Rome.)

D Olentes referimus, quod non solum quidam minores Clerici, verum etiam aliqui Ecclesiarum prælati, circa g comestiones superfluas, & fabulationes illicitas [ut de aliis taceamus] fere medietatem noctis expendant, & somno residuum relinquunt, vix ad diurnum concentum avium excitantur, transcurrente undique h continua syncope matutinum. Sunt & alii, qui Missarum solennia vix celebrant quater in anno, & (quod deterius est) interesse contemnant: & si quando, cum hæc celebrantur, interfint, chori silentium fugientes, intendunt exterius colloquutionibus Laicorum: dumque auditum ad indebitos sermones effundunt, aures intentas non porrigunt ad divina. Hæc igitur, & similia sub poena suspensionis penitus inhibemus, districte præcipientes in virtute obedientiæ, ut divinum officium nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent pariter & devote.

K K 2

CAP.

a Num. 20. b emanavit. al. emanatus. c Luc. 22. d ministratio. e maxima. f scilicet Lateran. sub Innoc. III. c. 17. refertur Cap. 1. tit. de celebr. div. offic. in 4. comp. g In Cod. Barb. ita: circa comestiones superfluas, & consabulationes. h utique, & in Concil. continuata.

C A P. X.

Eucharistia debet munde servari, & in ejus elevatione, & dilatione populus debet se inclinare: & cum deferretur ad infirmum, debet deferri in decenti habitu, & cum lumine: transgressores vero graviter sunt puniendi.

Honorius III. [an. 1217. Romae.]

Sane cum a olim: [& infra.] Ne propter incuriam Sacerdotum divina indignatio gravius exardescat, districte precipiendo mandamus, quatenus a Sacerdotibus Eucharistia in loco singulari mundo, & signato semper honorifice collocata, devote ac fideliter conservetur. Sacerdos vero quilibet frequenter doceat plebem suam, ut cum in celebratione Missarum elevatur hostia salutaris, se reverenter inclinet b, idem faciens, cum eam deferret Presbyter ad infirmum. Quam in decenti habitu superposito mundo velamine ferat, & referat manifeste ac honorifice ante pectus cum omni reverentia & timore, semper lumine procedente, cum sit candor lucis aeternae, ut ex hoc apud omnes fides, & devotio augeatur. Praelati autem hujusmodi mandati graviter punire non differant transgressores: si & ipsi divinam, & nostram volunt e effugere ultionem.

C A P. XI.

In Ecclesiis collegiatis debent celebrari dua Missae collegialiter, una pro defunctis, alia secundum exigentiam diei, ut pro festo, si festum occurrit, vel pro feria, si feria.

Idem universis Ecclesiarum Praelatis. (an. 1220.)

Cum creatura d non habeat, quid pro meritis respondeat creatori: [& inf. 1] Mandamus, quatenus nullum in vos torporem negligentiae obrepere permittatis, quominus, & pro anniversariis defunctorum, & pro festo, vel feria secundum temporum congruentiam, Missarum solennia conventualiter celebretis.

[1 Cum igitur Ecclesia Gallicana per Dei gratiam tanquam lucerna super candelabrum posita aliis luceat per exemplum, ut qui videntes opera ejus bona, glorificent Patrem caelestem, ne, quod absit, tanta negligentia tenebris obumbretur, & alias consequenter obumbret, universitatem vestram rogandam duximus, & monendam, per Apost. sed. mandantes.]

C A P. XII.

In die Coenae Domini Episcopus tantum in sua Ecclesia debet Missam celebrare, & chrisma conficere.

Idem. e [an. 1220. Roma in Apuliam.]

TE f referente: [& infra. 1] Cum cuilibet Sacerdoti, quacunque dignitate praefulgeat, unam in die celebrare Missam sufficiat: nam & valde est felix, qui celebrat digne unam: Fraternalitati tuae mandamus, quatenus die Coenae Domini in Ecclesia Syontina duntaxat, in qua teneris chrisma conficere, Missarum studeas solennia celebrare.

[1 Didicimus, quod in die Coenae Dominicae de antiqua tenentis consuetudine chrisma conficere in Ecclesia Syontina, sed cum mane diei ejusdem ad Garganicam Ecclesiam accedas, ut ibidem, prout moris est, recipias poenitentes, vel remittentes, vel peregrinos ipsius loci: clerus, & populus celebrare Missam in eadem Ecclesia Garganica, priusquam ad Syontinam redeas, te compellant, propter quod nostrum, & Apost. sed. consilium implorasti. Cum autem chrisma eodem die infra Missarum solennia conficias, &]

C A P. XIII.

In sacrificio altaris plus de vino, quam de aqua ponendum est. Idem Archiepisc. Ablasen. g [an. 1220. in Sueciam.]

a Vid. Conc. Trid. sess. 13. in decr. de sanct. Euch. Sacr. c. 6. & 6. b inclinent. c voluerint. d Vid. Conc. Trid. sess. 22. tit. Doctrina de sacrificio Missae. c. 2. & 3. & sess. 25. decr. de purg. e Archiep. Syontin. f Vid. B. Tb. 3. p. q. 83. art. 2. ad 2. arg. g Casalens. al. Valvalen. al. Ubsalens. Hoc ultimum credo verius. h Vid. B. Tb. 4. p. q. 74. art. 8. & Sotum l. 4. sent. dist. 9. q. 1. art. 6.

PERnicius in a tuis partibus inolevit abusus, fidelicet quod in majori quantitate de aqua ponitur in sacrificio, quam de vino: cum secundum rationabilem consuetudinem Ecclesiae generalis plus in ipso sit de vino, quam de aqua ponendum. Ideoque fraternalitati tuae mandamus, quatenus id non facias, nec in tua provincia fieri patiaris.

C A P. XIV.

Ab officio, & beneficio deponitur Presbyter, qui sine aqua, & igne, vel in pane fermentato, vel vase ligneo sacrificat.

Idem Episcopo Brixien. (an. 1220.)

LIteras tuas recepimus continentis, quod cum super excessibus Presbyteri Ecclesiae sanctae Brigidae, Brixien. inquireret, confessus est, quod cum quadam die hostiam, & calicem non haberet, in pane fermentato, & scypho ligneo Missarum solennia celebrare praesumpsit: [& infra. 1] Intellecto iterum, quod praedicta Ecclesia per malitiam dicti Presbyteri multipliciter laedebatur, inquisitionis officium iterans, ex ejus confessionibus invenisti, quod idem sine igne sacrificabat, & aqua. Cum igitur, vel ex aperta malitia, vel nimia desipientia peccasse probetur: mandamus, quatenus officio, & beneficio perpetuo ipsum prives.

[1 Quare ipsum suppositum perpetuo interdixit, consulens, quod in aliqua Ecclesia regulari mutaret in melius vitam suam. Postmodum autem illo coram ven. fil. n. Hostien. Episcopo Ap. sed. Leg. ut secum misericorditer ageret, supplicante; idem ad celebrationem divinorum Presbyterum restituens memoratum, super suspensionem beneficii causam S. Salvatoris, & S. Lucae Brixien. Praepositis delegavit, quod ad beneficium restituerent eundem. Deinde vero reversus de partibus marinis.]

TITULUS XLII. DE BAPTISMO, ET EJUS EFFECTU.

C A P. I.

Licet puer sit termersus in aqua, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, si non sit dictum, Ego te baptizo in nomine Patris, &c. non est baptizatus.

Alexander III. (an. 1175. Romae.)

Siquis puerum b ter in aqua immerferit in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen: & non dixerit, Ego baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, non est puer baptizatus.

C A P. II.

Si probabiliter dubitatur, an quis fuerit baptizatus, potest baptizari forma hic expressa.

Idem (an. eod.)

DE quibus dubium c est, an baptizati fuerint, baptizantur d his verbis praemissis: Si baptizatus es, non te baptizo: sed si nondum baptizatus es, ego te baptizo, &c.

C A P. III.

Sacramentum baptismi utiliter confertur parvulis, licet non credant, nec intelligant, & remittitur eis peccatum originale. h. d. usque ad s. verum.

Innoc. III. Arelaten. Archiep. (1250. Roma in Gall.)

MAjores Ecclesiae e causas, praesertim articulos fidei contingentes, ad Petri sedem referendas intelligit, qui eum quaerenti Domino, quem discipuli dicerent ipsum esse, respondisse notabat: Tu es f Christus filius Dei vivi: & pro eo Dominum exorasse, ne desiciat fides ejus. Quibusdam igitur quaestionibus, quas contra catholicos haeretici moverant, nos postulas respondere. Afferunt enim parvulis inutiliter baptismum conferri: quod nituntur.

a Vid. B. Thom. q. 74. art. 4. & q. 83. art. 2. ad 6. arg. & q. 74. art. 6. & 7. b Cap. 1. de baptis. puer. in 2. comp. Vid. B. Thom. 3. p. q. 66. art. 5. & Sotum l. 4. sent. dist. 3. q. 1. art. 5. c Vid. B. Thom. 3. part. q. 66. art. 9. & B. Clement. l. 6. c. 15. constitutionum Apostolicarum. d al. baptizentur. e C. 1. eod. sit. in 3. compil. f Matth. 16. & Luc. 22.

nituntur probare, illud primo, & praecipue inducentes, quod cum secundum verbum Jacobi a Apostoli, dicentis in epistola sua: Caritas operis multitudinem peccatorum: & juxta illud testimonium veritatis in Evangelio b de peccatrice, quae ipsius pedes laverat, perhibentis: Dimissa sunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum: non nisi per charitatem, & in charitate crimina dimittantur, parvulis, qui nec sentiunt, nec consentiunt, & charitatem non habent, quaerentibus, & consentientibus tantum infunditur, peccatum non dimittitur in baptismo: [& inf. 1] Ad id autem taliter respondemus, quod e baptismum successerit circumcisioni. Absit enim, ut in illam damnatam haeresim incidamus, quae perperam affirmabat, legem cum Evangelio, & circumcisionem cum baptismo servandam, quoniam secundum Apostolum dicentem ad Galatas d: Si circumcidimini, Christus nihil vobis prodest. Cum ergo circumcisio tam adultis, quam parvulis ex praeepto Domini conferretur: ne baptismus, qui succedit loco ipsius, & generalior tamen existit, cum tam viri, quam foeminae baptizentur, minoris videatur effectus: tam adultis, quam parvulis est conferendum. Sicut enim sine distinctione qualibet Mosaica e lex clamabat: Anima, cujus praepitii caro circumcisa non fuerit, peribit de populo suo: ita nunc indistincte vox intonat Evangelica f: Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non intrabit in regnum Dei: ab hac generalitate nec sextum, nec aetatem excludens. Caute tamen notandum est, quantum plus baptismus hodie conferat Christianis, quam quondam Judaeis circumcisio contulisset: dictum est in fine praedictae auctoritatis inductae de veteri lege g: Peribit de populo suo: in Evangelica vero auctoritate subjunctum est: Non intrabit in regnum Dei: quoniam est originalis culpa remittebatur per circumcisionis mysterium, & damnationis periculum vitabatur, non tamen perveniebatur ad regnum caelorum, quod usque ad mortem Christi fuit omnibus obferatum h: sed per sacramentum baptismi Christi sanguine rubricati culpa remittitur, vitatur periculum, & ad regnum caelorum etiam pervenitur, cuius januam Christi sanguis fidelibus suis misericorditer referavit. Absit enim, ut universi parvuli pereant, quorum quotidie tanta multitudo moritur, quin & ipsis misericors Deus i, qui neminem vult perire, aliquod remedium procuravit ad salutem. Caeterum ex vi literae satis patet, praedictas auctoritates intelligendas esse tantummodo de adultis, qui habent multitudinem peccatorum, cum de parvulis non possit intelligi, qui peccato tantum originali tenentur. Similiter & illa auctoritas est solvenda: Qui n crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit, &c. cum non possint credere parvuli, sed adulti: & ob hoc tota auctoritas hic l intelligenda est de adultis, ne ad alios prima, & ad alios secunda clausula referatur: quamvis nonnulli concedant, quod parvuli credant non per usum, sed per habitum fidei, quem suscipiunt in baptismo: sicut & alia multa verba secundum communem usum loquendi non ad actum, sed ad aptitudinem referuntur. Illud vero m, quod oppositentes inducunt, fidem, aut charitatem, aliasque virtutes parvulis, utpote non consentientibus, non infundi, a perisque non conceditur absolute, cum propter hoc inter Doctores Theologos quaestio referatur, aliis asserentibus per virtutem baptismi parvulis quidem culpam remitti, sed gratiam non conferri: nonnullis dicentibus dimitti n peccatum, & virtutes infundi habentibus illas, quoad habitum, non quoad usum, donec perveniant o ad aetatem adultam.

[1 Et sic ei baptismus non confert, quia non est talibus con-

a Jsa. 5. & 1. Pet. 4. b Luc. 7. c perperam in vulgatis, quod cum baptismis, &c. d Gal. 5. e Gen. 17. f Joan. 3. g Gen. 17. Levit. 12. h id est, clausum. In multis vulgatis mendose legitur, observatum. i 1. Timor. 1. k Matth. 28. l haec. m Vid. B. Thom. 3. p. q. 69. art. 6. n al. & dimitti. o pervenerint.

ferendus. In Evangelio quoque legitur: Qui crediderit, & baptizatus fuerit, s. e. qui autem non crediderit, cond. unde parvuli, siue fuerint, siue non fuerint baptizati, condemnabuntur, utpote non credentes.]

Originale peccatum, quod sine consensu contrahitur, remittitur in baptismo etiam non consentienti, ut parvulis: secus de actuali: quia sicut non committitur sine consensu, ita non relaxatur. hoc dicit usque ad s. sed adhuc. Abbas.

Verum quidam ex hac solutione invenisse se credunt viam ad alias quaestiones, argumentantes ex eo, quod dicimus parvulis in baptismate peccatum originale dimitti, quod & adultis dormientibus, vel amentibus peccatum (si baptizentur) ratione simili dimittatur. Cum enim neutri sentiant tunc, vel consentiant, dicunt idem in consimilibus judicandum. Hic vero dicimus distinguendum, quod peccatum est duplex, originale scilicet, & actuale: originale, quod absque consensu contrahitur: actuale, quod committitur cum consensu: Originale igitur, quod sine consensu contrahitur, sine consensu per vim remittitur sacramenti: actuale vero, quod consensu contrahitur a, sine consensu minime relaxatur.

Licet in baptismo dimittatur originale peccatum parvulis, qui tamen consentire non possunt: in adultis tamen amentibus, vel dormientibus, qui non consentiunt baptismi, non dimittitur actuale: & item etiam nec originale. h. d.

Sed adhuc quaeritur, quare non saltem originale peccatum amentibus, & dormientibus in baptismo, sicut parvulis dimittatur? Ad hoc taliter est respondendum, quod Dominus, qui totum hominem salvum b fecit in Sabbatho, opus imperfectionis non novit: & ob hoc peccata non ex parte, sed ex toto dimittit. Praeterea poena originalis peccati est carentia visionis Dei: actualis vero poena peccati est gehenna perpetuae cruciatus. Unde si dimittitur alicui primum, altero non dimisso, talis non careret visione Dei propter originale dimissum, & cruciaretur in gehenna perpetuo propter reatum criminis actualis: sed hinc tanquam incompatibilia c se se minime patiuntur, imo sibi mutuo adversantur.

Amentes, vel dormientes baptizati, si ante dementiae, vel dormitionem baptizari volebant, charactere suscipiunt, alias secus: coacti vero causative suscipiunt. h. d. usque ad finem.

Item quaeritur d, utrum dormientibus, & amentibus sacramenti saltem character in baptismate imprimatur, ut excitati a somno, vel ab aegritudine liberati, non sint denuo baptizandi. Sunt autem nonnulli, qui dicunt, quod sacramenta, quae per se sortiuntur effectum, ut Baptismus, & Ordo, caeteraque similia, non solum dormientibus, & amentibus, sed invitis, & contradicentibus, etsi non quantum ad rem, quantum tamen ad characterem, conferuntur: cum non solum parvuli, qui non consentiunt, sed & fisci, qui quamvis non ore, corde tamen dissentiant, recipiant sacramentum. Sed opponitur talibus, quod qui fuissent invitati & reluctantes immerfi, saltem ratione sacramenti ad jurisdictionem Ecclesiasticam pertinerent: unde ad servandam regulam fidei Christianae forent rationabiliter compellendi. Verum id est religioni Christianae e contrarium, ut semper invitatus, & penitus contradicens ad recipiendam, & servandam Christianitatem aliquis compellatur. Propter f quod inter invitum, & invitum, coactum, & coactum, alii non absurde distinguunt, quod is, qui terroribus atque suppliciis violenter attrahitur, & g ne detrimentum incurrat, baptismi suscipit sacramenta.

a al. Quod cum consensu contrahitur, &c. b al. sanum, ut plurimum in antiquis codicibus. c al. incompatibilia. d Vid. B. Thom. 3. p. q. 80. art. 9. e Vid. B. Thom. 2. 2. q. 10. art. 8. & ibi Cajetan. f perperam in pluribus vulgatis, propter quod inter invitum, & non invitum, coactum, & non coactum, & g al. ita: ut ne, &c.